

Avdelningen för utvärdering och lärande
Anna Nöjd
010-240 43 58
anna.nojd@msb.se

Regeringskansliet
Socialdepartementet
s.registrator@regeringskansliet.se
s.sf@regeringskansliet.se

Departementspromemorian En mer samlad myndighetsstruktur inom folkhälsoområdet (Ds 2012:49)

Sammanfattning av MSB synpunkter

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) ser att det kan finnas fördelar med att slå ihop Smittskyddsinstitutet (SMI) och Folkhälsoinstitutet (FHI). MSB understryker dock vikten av att ansvaret för smittskydds- och krisberedskapsfrågor ges fortsatt analys. Vi vill också påpeka att i en bredare syn på folkhälsa är även andra myndigheters uppgifter viktiga att beakta.

Inför en presumtiv sammanslagning vill MSB lyfta fram några viktiga aspekter:

- Vikten av att koppla folkhälsoarbetet till det säkerhetsfrämjande arbetet samt till andra frågor som påverkar folkhälsan.
- Nödvändigheten av att säkerställa ett administrativt stöd som uppfyller krav på robusthet, så att den nya myndigheten ges förutsättningar att fungera vid kriser.
- Hänsyn behöver tas till SMI:s säkerhetslaboratorier vid beslut om lokaler.
- Samordning av landets laboratorier inom smittskyddsområdet behöver utvecklas för allvarliga biologiska händelser och MSB anser att det bör övervägas om ansvaret för det kan ges till den nya myndigheten.

I samband med att flera myndighetsförändringar nu genomförs inom hälso- och sjukvårdsområdet finns ett behov av att klargöra ansvar, uppgifter och samverkan mellan de nya aktörerna inom smittskyddet så att riskvärdering, kriskommunikation och åtgärder kan ske snabbt med smidig samverkan vid allvarliga händelser.

Flera faktorer påverkar folkhälsan – bred samverkan är nödvändig

Promemorian tar kort upp fördelarna ur ett folkhälsoperspektiv med att slå ihop SMI, FHI och delar av Socialstyrelsen. MSB konstaterar dock att det finns flera myndigheter som ansvarar för frågor som har betydelse för folkhälsan och att området är bredare än dessa två myndigheters ansvar. Ett exempel är Livsmedelsverkets arbete med kostråd och dricksvattensäkerhet.

Ett annat område som nära kopplar till folkhälsa är det säkerhetsfrämjande arbetet. Skador är ett av världens ledande folkhälsoproblem¹. I Sverige är skador en dominerande dödsorsak för personer upp till 40-årsåldern och det är också en av de främsta orsakerna till läkarbehandling i öppen och slutenvård. Merparten av olycksskadorna, cirka 80 %, utgörs av olycksfall i hem- och fritidsmiljö och de ökar i antal². Därutöver sker olyckor i trafik- och arbetsmiljöer. Samhällskostnaden för enbart olyckor beräknas till 65 miljarder årligen³. Alkohol och andra droger är ett stort folkhälsoproblem som leder till en beroendeproblematik, men även genererar skadehändelser som fallolyckor, bränder, förgiftningsolyckor, vägtrafikolyckor och självdestruktiva beteenden.

De bestämningsfaktorer som styr folkhälsan i stort styr också uppkomsten av skador. Precis som hälsan är ojämlikt fördelad i befolkningen är också skadorna det. Det finns följaktligen nära kopplingar mellan folkhälsofrämjande och säkerhetsfrämjande insatser. Målgrupperna till vilka insatserna riktas är i bägge fallen ofta de samma. MSB konstaterar att olycksskador och det säkerhetsfrämjande arbetet inte nämns i promemorian, men att det finns en betydande samhällsvinst med att frågorna tas upp tillsammans med folkhälsoarbetet.

MSB framhåller vikten av att Institutet för folkhälsa bygger upp en nära samverkan med myndigheter som arbetar med säkerhetsfrämjande frågor eller andra åtgärder som kopplar till folkhälsan. Några exempel utöver MSB, är Trafikverket, Boverket, Konsumentverket, Socialstyrelsen och Livsmedelsverket.

Krav på ett robust administrativt stöd

I promemorian föreslås att den nya myndigheten ska anslutas till Statens servicecenter och de administrativa tjänster som servicecentret erbjuder. När val av administrativt system bereds behöver hänsyn tas till att SMI är en myndighet som har ett särskilt ansvar för krisberedskap och höjd beredskap,

¹ Peden M, McGee K, Krug E (Eds.). Injury: A leading cause of the global burden of disease, 2000. Geneva, World Health Organization, 2002.

² Personskador i Sverige. MSB, 2012

³ Samhällets kostnader för olyckor. MSB, 2011.

ett ansvar som behöver övertas av Institutet för folkhälsa. Det administrativa stödet måste vara utformat så att det ger verksamheten den service den behöver även i ett ansträngt läge. MSB betonar därför att beredskapsperspektivet måste beaktas när lämplig lösning för det administrativa stödet väljs. Om extern aktör väljs är det viktigt att se till att sluta eventuella avtal så att nödvändiga system och stöd kommer att fungera i tillräcklig utsträckning även vid kriser.

SMI :s säkerhetslaboratorier

Det säkerhetslaboratorium som i dag finns på SMI har varit en avsevärd investering, som till stor del har finansierats av beredskapsmedel. Inför inrättandet av den nya myndigheten och dess exakta lokalisering bör man se till att laboratoriet kan finnas kvar, eftersom det skulle vara förknippat med stora kostnader att bygga upp det igen på en annan plats.

Krisberedskap och samordning av landets laboratorier utifrån ett beredskapsperspektiv

SMI har ett utpekat ansvar inom krisberedskapen enligt förordningen (2006:942) om krisberedskap och höjd beredskap. Där anges också att myndigheten ska delta i Samverkansområdet Farliga ämnen. Ansvaret behöver tas över av Institutet för folkhälsa, vilket också kräver en förändring i krisberedskapsförordningen. Eftersom flera förändringar sker inom hälso- och sjukvårdsområdets myndigheter behöver ansvaret för krisberedskapen ses över, vilket också konstateras i promemorians kapitel åtta. För smittskyddet i sin helhet behöver ansvar, uppgifter och samverkan klargöras för att undvika dubbelarbete eller risken för att frågor inte tas om hand.

MSB vill i det sammanhanget särskilt lyfta fram behovet av samverkan och samordning avseende laboratoriekapaciteten inom smittskyddsområdet. Forum för beredskapsdiagnostik med Livsmedelsverket, Smittskyddsinstitutet, Statens veterinärmedicinska anstalt och Totalförsvarets forskningsinstitut är ett bra exempel på samverkan mellan centrala myndigheter med mikrobiologiska säkerhetslaboratorier för att stärka förmågan vid allvarliga biologiska händelser. MSB anser att samordningen av landets samtliga laboratorieresurser inom området behöver utvecklas i syfte att stärka beredskapen. Här kan förslagen i SMI:s tidigare regeringsuppdrag *Ett laboratorienätverk för smittskydd och mikrobiologi i Sverige* (SMI januari 2012) användas.

Övrigt

MSB vill vidare påminna om att den så kallade ansvarsprincipen innebär att den som har ansvar för en verksamhet under normala förhållanden också har det under en krissituation. MSB fördelar medel från anslag 2:4 Krisberedskap

för viss forskning och för särskilda satsningar på tillfälliga och avgränsade projekt. De senast årens förändringar av villkoren för anslaget har medfört att myndigheter med krisberedskapsansvar själva behöver stå för en större del av kostnaderna för att bygga upp och vidmakthålla sin krisberedskap. Det behöver beaktas i den nya myndighetens budget.

Det är ut beredskapsperspektiv viktigt att en ombildning till den nya myndigheten sker på sådant sätt att smittskyddsberedskapen inte påverkas nämnvärt och att en operativ förmåga finns under hela 2013 och in i den nya myndigheten. Det kan eventuellt generera behov av särskilda åtgärder.

I detta ärende har generaldirektör Helena Lindberg beslutat. Anna Nöjd har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också avdelningschefen Pertti Nordman och enhetschefen Mona Matsson deltagit.

Helena Lindberg

Anna Nöjd

Kopia för kännedom:
Försvarsdepartementet SSK